

ומתרצינן: **הכא במאי עפקינן, דאית ליה** לשוחט לשם הרים **שותפות בגוה** ואוסר את חלקו, וכל הבהמה נאסרת מפני שחלקו מעורב בה (432).

תא שמע קושיא על רב נחמן ממשנה אחרת [גיטין נב ב]: **המטמא טהרות על חבירו** ומפסידם בכך, **והמדמע** [המערב תרומה בחולין] של חבירו ובכך מוריד את ערך החולין, כי עתה הם מותרים רק לכהנים מפני תערובת התרומה, **והמנסך** יין של חבירו לעבודת כוכבים (433) — פטור מלשלם על הנזק מהתורה מפני שזה היזק שאינו ניכר, ורבנן קנסו אותו ואמרו, שאם היזק בשוגג — פטור, במזיד — חייב.

ומקשינן: לפי רב נחמן אין המנסך מזיק

דמיא, שהחטאת והאשם מכפרים ואף עולה מכפרת על ביטול עשה, ואין למצוא קרבן שתגמר שחיטתו לפני שחל עליו איסור עבודה זרה אלא חטאת העוף באופן שהעמדנו.

תא שמע קושיא על רב נחמן ממה ששינונו במשנתנו: **שנים אוזוין כסכין ושוחטין, אחד לשום אחד מכל אלו, ואחד לשום דבר כשר** — שחיטתו פסולה משום איסור עבודה זרה מדרבנן. ולכאורה, אחד מהשוחטים לא היה בעלים על הבהמה, ומשמע שאפילו אם השוחט לשם הרים לא היה בעליה — היא אסורה, ולפי רב נחמן היה צריך להיות, שאותו שוחט שאינו בעלים על הבהמה לא יאסור (431)!

ברירה, והשותפים שחולקים הם כלקוחות, ואינם יכולים לברר למפרע מהו החלק של האוסר שהוא אסור ומהו החלק המותר. ובהערה 413 הבאנו את דעת הרא"ה שסובר שאף שאדם לא יכול לאסור דבר של חבירו, מכל מקום יכול הוא לאסור את כל הדבר של השותפות.

433. במסכת גיטין נחלקו רב ושמואל, לדעת רב — המשנה מדברת במנסך ממש, ולדעת שמואל — מדובר במערב יין נסך ביין של חבירו. הגמרא כאן שמקשה על רב נחמן ממנסך סוברת כרב.

במסכת גיטין, הגמרא אומרת ששמואל לא מסביר את המשנה במנסך ממש, מפני שמנסך ממש פטור על היזק משום קם ליה בדרבה מיניה, שהוא מתחייב מיתה על עבודה זרה ונפטר על חיוב הממון אפילו אם עבד עבודה זרה בשוגג.

ולדעת רב אין הוא פטור משום קם ליה

431. בהערה 428 הבאנו את דעת הרא"ה שמודה רב נחמן שהבהמה אסורה באכילה. והקשה הב"ח, מהי קושיית הגמרא על רב נחמן, הלוא המשנה אוסרת רק באכילה ולא בהנאה, ושמא אף בשחיטה לעבודה זרה ממש, אין הבשר נאסר בהנאה כשהשוחט לשמה אינו בעלים!

ותירץ הט"ז, שכל טעמו של הרא"ה אינו אלא שאין כח לשוחט לעבודה זרה להתיר את הבהמה באכילה, וקושיית הגמרא על רב נחמן היא שהשוחט לשם דבר כשר יתיר את הבהמה לאכילה, והשוחט לשם הרים לא יאסור כי אין הבהמה שלו, ואין אנו צריכים לכך שיתיר את הבהמה. [ט"ז יור"ד סימן ד' ס"ק ד.].

432. לדעת התוספות, השותף יכול לאסור את חלקו בלבד אם אנו סוברים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. [תור"ה תא שמע]. ולדעת התוספות צריך לומר שכל הבהמה נאסרת מפני התערובת, כי המשנה סוברת שאין

כלל, כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אף כשעושה מעשה!

ומתצינן: **הכא נמי דאית ליה שותפות בגוה ואוסר את שלו, ומזיק את חברו בכך שייך נסך שלו מעורב ביין של חברו.**

מחלוקת רב הונא ורב נחמן, היא **כתנאי**.

דתנאי: **עובד כוכבים שניסך יינו של ישראל בפני עבודת כוכבים — אפרו בהנאה, כי אדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, ואין חשיבות לכך שהניסוך לא היה בפני העבודת כוכבים.**

רבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא

מתירין⁽⁴³⁴⁾ אותו מפני שני דברים:

אחד, שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים.⁽⁴³⁵⁾

ואחד, שיכול לומר לו: לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי⁽⁴³⁶⁾.

תנאים אלו נחלקו אם אפשר לאסור דבר של חברו על ידי מעשה, ורב הונא סובר כתנא קמא.

ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי: באמת נחלקו תנאים אם אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל **אפילו למאן דאמר — אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכשראינו אדם זוכה או**

ונראה, שאין מצד ההלכה חילוק בין שחיטה לניסוך, אלא שמנהגם של עובדי כוכבים לשחוט שלא בפני עבודת כוכבים ואין מנהגם לנסך אלא בפניה, ולכן סוברים רבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא שאפילו אם פירש העכו"ם שמתכוין לנסך לעבודה זרה אין הוא אוסר מפני שלא מתכוין לעבודה זרה באמת.

436. נחלקו האחרונים, כשאנו אומרים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, האם יש בכחו לאסור דבר של הפקר. [אמרי בינה יור"ד סימן י"ב ד"ה וראיתי].

האמרי בינה אומר, שאדם יכול לאסור דבר של הפקר ואין הדין שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו דומה לדין שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, שההקדש חל בלי בעלים, ולגבי איסור אין זה הכרח שהבעלים יאסור את הדבר אלא שהבעלים יכול למנוע את חלות האיסור.

ומדקדק באמרי בינה מהלשון "לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי" שאילו היה הישראל מתרצה בכך, היה נאסר היין על ידי העכו"ם אף שהישראל לא שלח אותו ולא יכול לשלוח אותו

בדרכה מיניה, משום שחיוב הממון חל בשעה שהוא מגביה את היין על מנת לנסכו, ואין הוא חייב משום עבודה זרה עד שינסך. [גיטין נ"ב א].

434. הראשונים אומרים, שתנאים אלו לא חולקים על הדין הפשוט שכתוב בכמה מקומות במסכת עבודה זרה, שגוי אוסר יין של ישראל אפילו במגעו. [חידושי הר"ן כאן].

לדעת הרא"ה — רבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא מתיירים רק מהתורה. [בדק הבית בית א' שער א' דף י' א]. והר"ן במסכת עבודה זרה אומר שרבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא מתיירים בהנאה בלבד וסוברים שמגע עובד כוכבים ביין של ישראל אוסר רק בשתיה. [ע"ז כ"ח א מדפי הרי"ף].

435. תוספות אומרים, שרבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא לא אמרו אלא בניסוך שאין מנסכים אלא בפני עבודת כוכבים, אבל בשחיטה הם מודים שהזוכה לעבודה זרה אוסר אף כשלא עשה זאת בפניה. [לעיל מ' א תוד"ה לפני].

ומתרגינן: מה שאמרו האמוראים שמלמדים זכות על השוחט לשם עבודה זרה שנתכוין לצער, אין זה אלא בישראל שהוא בחזקת כשרות, אבל הכא במאי עסקינן, בישראל מומר שכבר עבד עבודה זרה פעם אחת, ואין ללמד עליו זכות (439).

תא שמע: המטמא והמדמע והמנסך בשוגג — פטור, במזיד — חייב. ומדוע אין אומרים שלא התכוין לנסך אלא לצער, ולא עשה נזק!

ומתרגינן: **הכא נמי בישראל מומר** שבודאי התכוין לנסך.

מנסך את של חברו — נאסר הדבר, הני מילי בכותי שבודאי התכוין לנסך, אבל ישראל שזבח בהמת חברו לעבודה זרה, יש לנו ללמד עליו זכות שלא נתכוין לעבודה זרה, אלא לצעוריה לבעל הבהמה קא מיכוין, שיחשוב שבהמתו נאסרה (437).

תא שמע קושיא עליהם: שנים אוהזין בסכין ושוחטין, אחד לשום אחד מכל אלו, ואחד לשום דבר כשר — שחיטתו פסולה. ואפילו לא היה השוחט לשם הרים בעל הבהמה — הוא אוסר, ומדוע לא נאמר שהתכוין רק לצער את בעל הבהמה (438)!

לנסך. [שם ד"ה יש לחקור].

438. רש"י מפרש שתירוץ הגמרא לעיל שמדובר בשותפים. נכון גם עכשו, אלא שהגמרא מקשה את אותה קושיא כדי לתרץ תירוץ אחר שאפשר לתרצו עתה.

והתוספות אומרים, שהגמרא מקשה את הקושיא שנית, מפני שעתה כבר אין לתרץ שמדובר בבהמת השותפים, כי בהמת השותפים היא כבהמת חברו שיש לנו לומר שהתכוין לצער. [תוד"ה בישראל].

439. יש להבין, אם מדובר בישראל מומר הרי ששחיטתו פסולה מצד עצמה כשחיטת עכו"ם, ואם כן כשישראל ומומר שוחטים השחיטה פסולה אף כשלא מתכוין המומר לשם הרים!

ואומרים התוספות, שיש להביא ראיה מכאן שמומר ששחיטתו פסולה הוא רק מומר שעבד עבודה זרה כמה פעמים, וכאן מדובר בישראל שעבד עבודה זרה פעם אחת, ואין מלמדים עליו זכות אבל אין דינו כעכו"ם. [לעיל י"ד א תוד"ה השוחט].

ובהערה 407 הבאנו דעת ראשונים שישראל ומומר ששוחטים ביחד — השחיטה כשרה, ויש חילוק בין שנים ששחטו ואחד מהם חשב

437. יש להבין לפי זה, מה הקשה רב נחמן לרב הונא מהשוחט חטאת שחייב משום שחוטאי חוץ, והלוא גם הוא מודה שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, אלא שאומרים שלא נתכוון אלא לצער, ודבר זה אין לאומרו בשוחט חטאת לעבודה זרה, שאנו מחייבים אותו חטאת על איסור עבודה זרה!

והפלתי מפרש, שלדעת רב הונא אדם אוסר דבר של חברו על ידי מעשה מדאורייתא, ולדעת רב נחמן האיסור הוא מדרבנן שתקנוהו חזקיה וסיעתו וגזזו את כל המקדש שהשתמש בהם אחז לעבודה זרה.

לכן, לפי רב הונא אין להקל ולומר שהשוחט לעבודה זרה נתכוין לצער חברו, ולפי רב נחמן שהאיסור הוא מדרבנן אפשר להקל בו. ורב נחמן הקשה על רב הונא מהשוחט חטאת בחוץ, שמוכח משם שמדאורייתא לא חל איסור עבודה זרה על החטאת, ולכן הוא מתחייב עליה משום שחוטאי חוץ. [פלתי סימן ד' ס"ק ג'].

ועיין בהערה 419.

לשחוט משום חשד שחיטה לעבודה זרה (441).

אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נחרות, שלא יאמרו ששוחט לשר של הים או הנהר, ולא לתוך כלים, שלא יאמרו שמקבל את הדם על מנת לזרוק אותו לעבודה זרה (442).

אבל שוחט הוא לתוך עוגה (443) [גומא] של מים, כי אז הדם לא ראוי לזריקה.

וכן מותר לשחוט בספינה על גבי כלים שקצה אחד שלהם בספינה והקצה השני מחוץ לספינה והדם נשפך לים (444), כי מבינים שלא שוחט לשר של ים אלא עושה כך שלא ללכלך את הספינה. אבל גם בספינה אין לשחוט לתוך כלים ואין לשחוט ישר לתוך הים (445).

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי שאלה זו: ישראל שהוא בחזקת כשרות, ובא לשחוט לעבודה זרה את בהמת חבירו והתרו בו שלא יעבוד עבודה זרה וקבל עליו התראה ושחט לעבודת כוכבים מאי? האם גם במקרה זה נלמד עליו זכות שלא התכוין אלא לצער את חבירו, והוא לא חייב מיתה והבהמה לא נאסרת?

אמר ליה רב אשי: אין אדם חייב מיתה בבית דין עד שיתרו בו שחייב מיתה על העבירה, ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה שאמות, ואם בחתיר עצמו למיתה קאמרת את שאלתך כששוחט בהמת חבירו, בודאי שבמקרה זה אין לומר שהתכוין לצערו, שהרי אין לך מומר גדול מזה (440).

מתניתין:

משנה זו עוסקת במקומות ובאופנים שאין

אך בשולחן ערוך הובאו דיני המשנה להלכה. [יור"ד סימן י"א וסימן י"ב ועיין ברמ"א סימן י"ב סימן ב'].

442. אם שחט לתוך ימים או כלים — שחיטתו כשרה בדיעבד. [רמב"ם פ"ב מהלכות שחיטה ה"ה].

443. כך היא גירסת רש"י. וגירסת הרי"ף "אוגן של מים" ופירוש אוגן הוא כלי.

444. אין לעשות כן אלא בבהמה, אבל לא בחיה ועוף הטעונים כסוי והוא מבטל בכך מצות כסוי. [מרדכי תר"ז].

445. תוספות חולקים על רש"י בפרק הכל שוחטים, שמלשונו משמע שמותר לשחוט ישר

מחשבה פוסלת לכשר ופסול ששחטו. והמהרש"ל מביא ראייה מכאן לדעה זו. ואומר המהרש"ל שקשה לומר כדברי התוספות שמומר המוזכר כאן אינו מומר גמור. [יש"ש פרק א' סימן ז'].

440. כתב התבואות שור, שהיה מקום לומר שדין זה לא נוהג בזמן הזה שאין בית דין שדן דיני נפשות, אך הפוסקים הביאו דין זה, וצריך לומר, שגם בזמן הזה אומרים שאילו היה מתכוין רק לצער, לא היה עושה מעשה שמתחייבים עליו מיתה בבית דין. [תבו"ש סימן ד' ס"ק ט"ז].

441. לדעת האור זרוע, בזמננו שאין עובדי עבודה זרה הנוהגים את המנהגים המוזכרים במשנה, אין לאסור דברים אלו. [דרכי משה יור"ד סימן י"א ס"ק ג'].

והוינן: איך מותר לעשות גומא בתוך ביתו, והא אמרת ברישא שאין שוחטין לגומא כלל!

אמר אביי: רישא בגומא שבשוק שאין לשחוט לתוכה משום חוקי המינים, אבל בבית אין איסור לשחוט לגומא כלל.

אמר ליה רבא: והא מודקתני סיפא: ובשוק לא יעשה כן, מכלל דרישא לאו בשוק עסקינן אלא בבית!

אלא אמר רבא: הכי קאמר: אין שוחטין באופן שהדם ישפך ישר לתוך גומא כל עיקר ואפילו בבית, כי זה מנהג המינים, והרובצה לנקר [לנקות] חצרו שלא תהיה מלוכלכת בדם, כיצד הוא עושה? עושה מקום שהדם ישפך לשם חוץ לגומא, ושוחט ודם שותת ויורד מהחריץ לגומא, ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את הצדוקים אף שהוא משנה קצת ממנהגם, שהרי אין הוא צריך לנקות את השוק (447).

תניא כוותיה דרבא: היה מהלך בספינה, ואין לו מקום בספינה לשחוט, מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט, ודם שותת ויורד על דופני הספינה, וכעין ששינו במשנתנו שמותר לשחוט על גבי כלים והדם נשפך מהם לים.

אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתולך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה. בגמרא מבואר פירוש המשנה.

ובשוק לא יעשה כן אף שהדבר מותר בבית, כדי שלא יחקה את הצדוקים (446), כי דבר זה הוא מחוקותיהם לשחוט לבורות, והעושה כן מחזיק ידיהם.

גמרא:

שנינו במשנתנו: אין שוחטין לתוך לתוך ימים... אבל שוחט הוא לתוך עוגה של מים.

ומקשינן: מאי שנא לתוך ימים דלא שוחטים, משום דאמרי לשרא דימא קא שחיט, ויש בזה משום חשד, אם כן לתוך עוגה של מים נמי יש חשד דאמרי לבבואה [לפרצוף] שלו הנראה במים קא שחיט!

אמר רבא: באמת אין לשחוט לתוך עוגה עם מים נקיים ובעבורים שנו שבהם הצורה לא ניכרת.

שנינו במשנתנו: אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתולך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה.

לתוך היס. [דף י"ג ב תוד"ה בין].

לעבודה זרה [עיין רש"י ד"ה בדיקה אחריו].

447. במסכת שבת אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור. [שבת ס"ב ב].

ואומרים התוספות, שאין להקשות על דברי רב ממה שאנחנו מחלקים בין שחיטה בשוק לשחיטה בבית, כי רב אמר את דבריו רק במקרה

446. הרי"ף גרס "מינים" ולא "צדוקים".

יתכן שהצנזור החליף מינים שהם הנוצרים לצדוקים. ועיין רמב"ם פ"ד הט"ז שפסק ששחיטת הצדוקי כשרה אם ראינו ששחט כהלכה, מוכח שהצדוקים לא חשודים על עבודה זרה. ובגמרא משמע שעשיית גומא הוא חוק